

Harangi László

A JAPÁN-MAGYAR INTERKULTURALIZMUS HISTORIKUMA¹

HAN BENGORO ALIAS BENYOVSZKY MÓRIC, A NYUGATI VILÁG BODHISZATVÁJA

„A' kézműi iparban a' japánok a' hindukkal és chinaiakkal vetekednek. Több mesterségek, mint a' selyem és gyapjúszővés, porcellánkészítés, papiros eperfahéjból 's egyéb növények' rostjaiból, mázítás' (lackirozás) mestersége, üvegekészítés a' tökélynek igen nagy pontján állanak nálók. Tudnak órát is készíteni, 's a' könyvnyomtatás mestersége a' XIII. század óta gyakorolattik nálók, de fametszetekkel, 's nem mozgó betűkkel, miként Chinában is” – így méltatta *Bajza József*, a reformkor jeles költője és kritikusa 1834-ben Japán iparát a *Tudománytár* című akadémiai folyóiratban.

Azóta ismereteink és képzeink a távoli szigetországról – a gésaromantikától az újabb keletű technikai rácsodálkozásokon át a tudományosan is megalapozott japánképig – sokat változtak. A mai gyerekek már az általános iskola hetedik osztályában tanulnak Ázsia Angliájáról, annak földrengésbiztos építkezéséről, világszerte ismert elektronikai és műszer-iparáról. Másfelől még mindig van táptalaja a múltból öröklött nézeteknek, hiedelmeknek.

Az alkirály vendége

A japán kultúra része ugyan az egyetemes emberinek, de évezredes töretlen fejlődésénél, hagyományainál fogva sok olyan különleges vonással is dicsekedhet, amely más népek kultúrájára kevésbé jellemző. (Például az irodalom és a művészet sajátos jelképrendszere, a hétköznapi kultúra kifinomultsága, az emberi és a természeti szép harmonikus egysége, a hagyomány és modernség együttélése, az idegen kultúrák újjáteremtése). Így a magyar-japán kapcsolatok múltja és jelene jó példája annak, hogyan találkozhat egymással két távoli nép kultúrája, és milyen értékek átvételével gazdagíthatják egymást.

Írott és nyomtatott szövegeinkben Japánról először *Apáczai Csere János* 1643-ban kiadott *Magyar Encyclopaediájában* olvashatunk, mint Ázsia egyik szigetéről, százöt évvel azután, hogy az első portugál hajósok partra szálltak az országban. Az első

¹ Másodközlés. *Magyarország*, 1982/33:26-28.

hazánkfi, aki Japán földre lépett, *Jelky András* volt, 1770-ben. A kalandos életű bajai szabólegény ezekben az években magas tisztséget töltött be a batáviai holland kormányzóságon, és ilyen minőségben tagja lehetett egy Japánba utazó kereskedelmi küldöttségnek. Feltehetően azonban csak a Nagaszaki előtt elterülő, fél Margitszigetnyi Deshima-szigetéig jutott el, ahol az elzárkózás ideje alatt a holland kereskedők érintkezettek az országgal, tárgyalhattak a tolmácsokkal.

Sokkal izgalmasabb volt *gróf Benyovszky Móric* látogatása 1771 nyarán, amikor Kamcsatkából hazatérően a Szent Péter és Szent Pál korvett fedélzetén legénységével együtt végighajózott Japán Csendes-óceáni partvidékén, és időnként kikötött az elfogyott élelem és ivóvíz pótlására. Az idegen hajósokat a tilalom ellenére barátságosan fogadták, sőt néhány napig Ulikamy alkirály vendégszeretét is élvezték az Uzilpatchar-öbölben. A fogadtatásról Jókai is megemlékezik a gróf naplója alapján írott életrajzi regényében. („Mihelyt szárazra értünk, szőnyeget terítettek aláink, és teát meg befőtteket kínáltak. Azután hordszéket hoztak, amelyekben körülbelül negyedmértőnyi távolságra vittek bennünket. Kíséretünk is volt: egy csapat fegyveres tizenhárom tiszttel az élen”). *Benyovszky* neve *Han Bengoro* változatban a japán feljegyzésekben is megtalálható.

Új korszakot nyitott meg Japán történelmében, így a magyar-japán kapcsolatokban is az 1868-ban kitört polgári forradalom, amikor szélesre tárultak az ország kapui a nyugati civilizáció előtt, és gyors ütemben megindult a kapitalizálódás. A kiegyezés után hazánkban is megnövekedett az érdeklődés a Felkelő Nap Országáért, és tudósok, műgyűjtők, hajóorvosok, kíváncsi magánemberek keltek útra (részben önerőből, részben a kormány megbízásából), és megsokasodtak a Japánról szóló tudományos és népszerűsítő cikkek is. (Például *Sámi Lajos* írásai a könyvesboltokról, a buddha templomokról, a japán fegyverekről a Vasárnapi Újságban). *Xántus János*, a neves természetkutató, az Állatkert egykori igazgatója, a Monarchia egyik hadihajójának fedélzetén indult el távol-keleti expedíciójára. Így jutott el Japánba, ahol 1869-ben természetrajzi anyagot

gyűjtött a Nemzeti Múzeum és az egyetem számára. (Nagaszaki környékén például 12.000 rovar fogatott harminc gyermek segítségével). *Xántus* Japán ősi művészetét is megcsodálta, de a legnagyobb benyomást az tette rá, milyen gyorsan magukévá teszik a japán szakemberek az európai technikát. „Göttingában, Jénában és Freiburgban tanulnak, Bécsben frakkban járnak, s Pesten is szeretetreméltó otthonossággal közibénk keverednek” – írta Japánból keltezett levelében. A kiváló kartográfus a felkutatott tengerpartokról először készített európai rendszerű térképet, melyet mai is őriznek a tokiói tengerészeti múzeumban.

Gróf Széchenyi Béla, a legnagyobb magyar fia is elég korán, 1878-ban járt a szigetországban, amikor *Lóczy Lajossal* közös kínai expedícióját megszakítva egy három hónapos „kirándulásra” hajózott át Japánba, *Kreitner Gusztáv* sziléziai topográfus kíséretében. Sok városban megfordultak, de leginkább arra voltak büszkéek, hogy az utolsó, Subashiri pihenőhelyről kiindulva a szokásos 20 óra helyett 13 óra 10 perc alatt értek fel a Fudzsjámára, ahol magassági méréseket is végeztek.

Az első kiállítás

Nagy csodálója és szenvedélyes gyűjtője volt a japán, kínai és indiai művészeteknek *Hopp Ferenc*, a Calderon-i látszerész cég tulajdonosa. Világkörüli útjai során 1883-ban látogatott el először Japánba, ahol leginkább szamurájkardokat, kispasztikákat (netsuke) és a lakkmunkákat kedvelte. Villáját, amelyhez japánkert is csatlakozott, 1919-ben a magyar államnak ajándékozta, és ezzel megvetette az alapját egy Európa-hírű kelet-ázsiai gyűjteménynek, benne egy állandóan bővülő japán kiállítással. A századfordulótól kezdődően a Londonban és Európa más nagyvárosaiban bemutatott japán gyűjteményeket Budapestre is elhozták. Így került sor 1912-ben egy japán iparművészeti kiállítás megrendezésére az Iparművészeti Múzeumban, amelyet nyolc nap alatt ötvenezren tekintettek meg, és az érdeklődés olyan nagy volt, hogy a rendfenntartásra lovasrendőröket kellett kivezénelni. A japán művészet kiváló ismerője volt *gróf Vay Péter* író, művésztörténész, Üszküib (Szkopje) püspöke. A keleti császárságokról írott könyvét angolra is lefordították. Távol-keleti útja során 1902-ben több hetet töltött a Felkelő Nap Országában, hogy az iskoláztatást, valamint a keresztény missziók munkáját tanul-

mányozza, ezenkívül megbízást kapott műkincsek vásárlására. *Vay* mélyen belelátott a japán művészet lényegébe, talán először figyelte fel annak meditatív jellegére, amikor így írt: „Az a kicsiny, szabad térés az épület előtt, melyet a legjobb akarattal csak szépen gereblyézett kavicsos udvarnak lehet nevezni, hol csak néhány terméskő hever, az idegent meglepi, de annak se szépségét, se értelmét nem fogja fel. Hanem Japán gazdag fantáziával megáldott fiainak az egyszerű porond a tenger síkja és a szerzetes szórt szikladarabok mindmegannyi sziget és földrész”. Korának japán enciklopédiáját készítette el életművével *Barátosi Balog Benedek* etnográfus, az első magyar mandzsutunguz kutató, polgári iskolai igazgató. Nyolc évi felkészülés után részben saját költségen, részben a fővárostól kapott támogatásból 1903-ban utazott Japánba, hogy tisztázza: a japán nyelv az ural-altáji nyelvcsaládhoz tartozik-e? Kutatómunkájának eredményeit egy ezeroldalas háromkötetes könyvben adta ki, mely sok tekintetben ma is használható. (Először fordított le hagyományos japán drámát, azaz no drámát, melyet 1905-ben a Kisfaludy Társaság ülésén fel is olvasott).

Könyv Kossuthról Az 1868-as „nyitás” után egy évvel Japán már Béccsel is felvette a diplomáciai kapcsolatokat, és hamarosan mind több japán közéleti személyiség és magánember látogatott el Budapestre. Közülük a legnagyobb elismerés *Tokai Szansi* író és miniszteri titkárt illeti, aki könyvet írt *Kossuth Lajosról* és a magyar szabadságharcról. 1887-ben Turinba is ellátogatott, hogy megajándékozza könyvével a 85 éves *Kossuthot*. *Tokai Szansi* nagy érdeme az, hogy felhívta a figyelmet az európai nemzeti mozgalmakra, így a magyarok szabadságharcára is. Kétségtelen, hogy akkoriban Japán sokat tanult a nálánál fejlettebb Nyugattól, elsősorban Németországtól, Angliától, de köztük Magyarországtól is, és igyekezett szoros kapcsolatot kiépíteni ezekkel az országokkal, ha kell megtanulni nyelvüket is. Francia lapok írták a század elején, hogy fegyházaik magyar szisztéma szerint épültek ki, és dohánygyáraikat is magyar minta alapján fogják kialakítani. Vannak adataink arra vonatkozólag is, hogy fogorvosképzésükben is a magyar példát követték. Mára sok tekintetben Japán lett Európa tanítómestere.

A század végén már sor került az első művész-cserére is a két távoli ország között. Japánban az első magyar vendégművész *Reményi Ede* hegedűvirtuóz volt, míg a szigetország részéről a sort *Szada Yakko*

japán színésznő nyitotta meg 1902-ben a Rákóczi úti Uránia Színházban (ma mozi). 1913-ban a városligeti Budapesti Színház a tokiói császári színtársulatot látta vendégül. Az est fénypontja *Hanako*, a vérbeli japán színésznő volt, „a napfény és a realizmus asszonya”. *Kosztolányi Dezső* is nagy elragadtatással írt a darabról. *Jókai* és *Petőfi* hírneve is eljutott Japánba, a század végén pedig megjelent az első magyar regényfordítás, *Jókai Mór*: Erdély aranykora.

Ezekben az évtizedekben íróink, költőink, szellemi életünk színe-java általában rokonszenvezett Japánnal, példaképpül állítva a magyarság elé a távol-keleti ország gyors fejlődését, dinamizmusát. Közülük is kiemelkedik *Ady Endre*, aki kávéházi íróasztala mellől tudott mindenről, ami a világban történik, és azokat hol ostromozva, hol dicsőítve tárta olvasói elé.

Japánnal is így volt, és az 1904–1905-ös orosz-japán háború idején diadalittasan, és ma már látjuk, prófétikusan ült győzelmi ünnepet a Budapesti Napló hasábjain: „Japán ragyogóan, vértetetlen, mitikusán, gyönyörűen messze-messze a vén Európától, fölemelkedett. A kultúra milliőkat és milliőkat állít fel, ha kell sorba. Kifogyhatatlan az emberség gazdagsága, és elképzelhetetlenül szép a jövője. Áldott Nippon ezt adta a világnak”.

A felfedező, megismerő és mindenképpen kitereljesedő kapcsolatoknak az első világháború vetett véget, amelyben a két ország, ha érzelmekben nem is, de hivatalosan szemben állt egymással. A két világháború között a japán-magyar barátság előterében a turáni gondolat és az ezt megtestesítő Turáni Társaság állott. Esméjük egy Dévénytől Tokióig terjedő „130 milliós rokonnép” délirábos, zavaros felfogása volt. A társaság által rendezett előadásokban, rádióműsorokban, elsősorban a *Turán* című folyóiratban és a *Néprokossági dolgozatokban* lelkesen méltatták Japán katonai erényeit és az ország 2600 éves feltételezett államiságát. Ez a széleskörű ismeretterjesztő munka arra is lehetőséget nyújtott, hogy a kevésbé aktív rétegek is közelebb kerüljenek az ország történelmi, társadalmi valóságához. (Például előadások a japán építőművészetről, népköltészetéről, irodalomról, kereskedelemről, gazdasági életéről, írásművészetről, stb.).

Magyar-Nippon Társaság A turáni irányzat kiemelkedő szaktekintélye volt Magyarországon, majd később Japánban is *Imaoka Dzsuisiro* tanár, műfordító, író. A 20-as években közel tíz évig tartózkodott hazánkban, tökéletesen magtanult magyarul, számtalan előadást tartott a fővárosban és vidéken.

Ezen kívül vezette a Turán Társaság nyelvtanfolyamát, majd könyvet írt a magyar olvasók számára „Új Nippon” címmel. Hazatérve bekapcsolódott a japán turán-mozgalomba, ugyanakkor magyar vers- és novella-antológiát adott ki, szótárt, magyar nyelvtant szerkesztett, és 1965-ben lefordította Madách: „Az ember tragédiájá”-t.

Széles felületen először a magyar és a japán nép akkor találkozott, amikor az első világháború után a szibériai hadifoglyok egy része Japánon keresztül tért haza. Vannak közöttük olyanok, akik ma is élnek (megj.: ti. 1982-ben, 2010, H.L.) A japán katonai és polgári hatóságok, valamint a lakosság emberségesen bántak velük, barátként fogadták őket. A hadifoglyok egy kisebb csoportja Japánban telepedett le, és családot alapított. A Japán iránti hála nem maradt viszonzatlan, mert a hazatért tisztelt egy csoportja 1924. június 1-én megalapította a Magyar Nippon Társaságot, hogy gazdája legyen a magyar-japán barátságnak, szorgalmazza a kulturális együttműködés fejlesztését. 1936-ban a társaság elindította a Táv-Kelet című magyar és angol változatban megjelenő kulturális folyóiratot, a magyar nipponológia lapját. A költségekhez a Mitsui Alapítvány évi 5000 pengővel járult hozzá.

Az előző két mozgalomtól eltérően a korábbi felfedező vonulathoz sorolhatjuk *Kosztolányi Dezsőt*, akit már régóta megejtett a japán kultúra mélyeséges realizmusa és szépsége. 1931-ben jelent meg „Kínai és japán költők” című versfordítás-gyűjteménye, melyben mintegy százötven három-négysoros, részben haiku (17 szótagos, háromsoros sajátos tagolású lírai vers) költeményt ültetett át magyarra, már-már a szimbolizmusba hajló újraalkotási készséggel. Bár a fordítások fogalmilag eltávolodtak az eredeti szövegtől, rajtuk keresztül mégis beleláthatunk a japán lélek mélységeibe. Baráti megértés és segítőkészség szép megnyilvánulása volt az is, amikor az 1923-as pusztító erejű tokiói földrengés után a magyar kormány német és angol nyelvű könyvcsomagot küldött a nagy kárt szenvedett tokiói egyetemnek tudományos könyvtáraink másodpéldányaiból. A kiépült sokrétű kapcsolatokat foglalta keretbe az 1938-ban megkötött japán-magyar kulturális egyezmény, majd ezt követően, magyar-japán kulturális vegyes bizottság alakult Budapesten és Tokióban. Az egyezmény teljesítése azonban a háború kitörése miatt nem valósulhatott meg.

Japán megítélésében és a két ország közötti kulturális kapcsolatokban új fejlemény volt a magyar progresszió fellépése és elítélő magatartása az ország terjeszkedő politikájával szemben. Az elmarasztalást a legélesebben *Bálint György* fogalmazta meg az 1940-ben megjelent: „Veszély Ázsiában” című könyvében, amikor a japán-kínai háborúról így írt: „Japánnak 70 millió lakosa van, Kínának körülbelül 400 millió. Mindez azt a látszatot kelti, mintha a kicsiny Japán folytatna elszánt küzdelmet a hatalmas Kína ellen. Valójában nem ez a helyzet. A távol-keleti háború esetében csakis kínai Dávidról és japán Góliátról beszélhetünk. 1937 júliusa óta a hatalmas Japán a modern civilizáció és a nagykapitalizmus minden fegyverével harcol egy 400 milliós kis állam ellen”.

A helyi hivatalos szervek is hamar tudomást szereztek rólunk. Szinte anekdota-számba ment, ahogy erről megint csak Ady tesz említést 1905-ben a *Budapesti Naplóban*: Yokohamában meghal egy magyar tengerész, aki Komáromban született. A japán hivatalos urak erre levelet írnak a hozzátartozóknak Komáromba – magyarul. (Megj.: A másik anekdota, hogy valaki utazik Gödről Tokióba vonattal, hajóval, majd megint vonattal. A jegy kiállítása három napig tartott. A mindenre elszánt magyar utas visszafelé odamegy a vasúti pénztárhoz, és jegyet kér Gödre. A pénztáros kisasszony ránéz, és mosolyogva megkérdi: Igen, de Alsógödre, Felsőgödre vagy Gödre. HL. 2010). Kétségtelen, hogy akkoriban Japán sokat tanult a nálánál fejlettebb Nyugattól, elsősorban Németországtól, Angliától, de köztük Magyarországtól is, és igyekeztek szoros szakmai kapcsolatot kiépíteni ezekkel az országokkal, ha kell, megtanulni nyelvüket is. Francia lapok írták – a század elején –, hogy fegyvézeik magyar szisztémájúak, és dohánygyáraikat is magyar példa alapján fogják kiépíteni, de vannak adataink arra is, hogy fogorvosképzésükben is a magyar mintát követték.

Mára Japán lett Európa tanítómestere. A japán kultúra hazai népszerűsítésével egy időben a magyar kultúra Japánban is mind jobban otthonra lelt a műveltebb, érdeklődőbb rétegek körében. A szigetországban a 20-as évektől kezdődően már kialakult egy olyan zeneértő közönség, amely mindenfajta zenéhez tudott alkalmazkodni, így Liszt Ferenc muzsikájához is. Rajongóikból alakult meg a Liszt Ferenc Társaság, hogy hangversenyeket, előadásokat rendezzen a nagy magyar zeneszerző mű-

veiből, munkásságáról. A mai élénk zenei kapcsolatok korai hagyományaihoz tartozik az is, hogy a 30-as években a tokiói császári zeneakadémia több formai elemet átvett a budapesti zeneakadémia tervéből. (Például gyakorló tanfolyamok). Zeneszerzőink közül *Hubay Jenőnek* voltak japán barátai, összeköttetései. Petőfit először a volt hadifoglyok ismertették meg, és így alakult meg 1926-ban a Japán Petőfi Társaság. Petőfi költeményeit a Japánban letelepedett *Metzger Nándor* (Vatanabe Metzger) fordította le 1939-ben, a kötetet a kritika nagy elismeréssel fogadta. Mint a buddhista tudományok megbecsülhetetlen úttörőjét és szentjét tisztelték Japánban *Kőrösi Csoma Sándort*. 1933-ban leplezték le mellszobrát *Csorba Géza*, későbbi Kossuth-díjas szobrászművésznünk alkotását. A szobor a Taisho Egyetem aulájában áll, talapzatán ez olvasható: „A nyugati világ Bodhiszátvája” (Bodhiszátva annyi mint: tökéletességet elérő személy). A japán nyitottság pluralizmusára és tanulni akarására vall, hogy valamennyi irányzat megtalálta a maga megfelelőjét Magyarországon is. Így a japán marxistákra a 20-as évek elején nagy hatással volt *Lukács György* „Történelem és osztályöntudat” című műve, amelyet le is fordítottak, továbbá sokat tanultak *Magyar Lajos*-nak a kínai társadalomra vonatkozó állásfoglalásai-ból, valamint *Varga Jenő* világgazdaságtanából.

Újraértékelt viszony

A második világháború után viszonyunk Japánnal újraértékelődött, de a hidegháborús gyanakvás és kultúrpolitikánk szűkkeblűsége miatt kulturális kapcsolataink kiépítése még sokáig váratott magára. A diplomáciai kapcsolatok felvételére 1959-ben került sor, és a két külképviselőt 1964-ben emelkedett nagyköveti rangra. Ettől kezdve beszélhetünk igazán szerves és tervszerű együttműködésről a két ország között a tudomány és kultúra területén, amelyet időnként kormányközi levélváltások szabályoznak. Kiemelkedők az eredményeink a kortárs japán irodalom fordításában és kiadásában, bár Japán műfordítónk kevés. A legolvasottabb japán regény *Abe Kobo*: „A homok asszonya”, de több kiadásban is megjelentek a Nobel-díjas *Kavabata Jasunari*, valamint más neves írók: *Fukazava Hicsiro*, *Nacuma Szaszeki*, és *Ibuse Masuji* művei is. Büszkék lehetünk arra, hogy kiadtuk a világirodalom nagy klasszikus alkotását, a *Muraszaki: Gendzszi Monogatari*t (regényes irodalmi napló a XI. század udvari életéről), valamint a *Csusingura* című drámát a 47 ronin

tragédiájáról. Legutóbb pedig a Helikon Kiadó egy szép haiku versnaptárral lepte meg a magyar olvasókat *Tandori Dezső* kitűnő műfordításában. Az elmúlt tíz-tizenöt évben japán színtársulatot magyar színpadon nem láthattunk (úgy tűnik, hogy a hagyományos japán drámának még nem alakult ki műértő közönsége), ugyanakkor több japán, illetve japán vonatkozású drámát nálunk is bemutattunk. Úttörő vállalkozás volt *Kazimir Károlyé*, aki 1972-ben a Körszínházban bemutatta a Csusingurát, Akutagava „A vihar kapujában” című regényének drámafeldolgozását pedig a Madách Kamara Színházban játszották. Zenei életünknek is népszerű és rendszeresen visszatérő vendégei a japán hegedű- és zongoraművészek; karmesterek, zenekarok, kórusok, valamint a komoly- és könnyűzenei együttesek. Így több év óta fergeteges tapsviharral köszönti a magyar közönség, már-már kedvencét, *Kobajasi Kenicsiro* karmestert, aki több évvel ezelőtt a televízió nemzetközi karmesterversenyén tűnt fel először. Zenepedagógus és művészképzésünknek sok japán hallgatója van Budapesten és a kecskeméti Kodály Intézetben. Ugyanakkor számos zenetanárunk éveken át szívesen látott vendégprofesszorok a japán egyetemeken, zeneakadémiákon. A Nemzetközi Kodály Zoltán Társaság elnöke, a magyarul kitűnően beszélő *Kazuyuki Tanimoto*, a sapporoi egyetem professzora, a Japán-Magyar Baráti Társaság elnöke, és mint ilyen, hazánk Japánba akkreditált mindenkori, kulturális, zenei nagykövete.

A japán film kettős arculata mutatkozik meg a hazai mozik vásznán: a világszínvonalon álló japán filmművészeté és a tömeggyártó filmiparé. Az 1982 márciusában megrendezett első japán filmhéten láthatta a magyar közönség első ízben *Kurosava Akira* „Árnyéklovas” című monumentális világfilmjét és egy visszatekintést volt a másik nagy japán filmrendező, *Jaszuro Ozu* filmjeiből. Azóta a japán filmek kimagasló alkalmi kulturális életünknek. Jellemző az attraktív, cselekményközpontú japán filmek népszerűségére, hogy tíz év leforgása alatt *Sindo Kaneto* „Onibaba” című középkori féltékenységi drámáját egymillió néző tekintette meg nálunk. Ugyancsak népszerűek a japán mesefilmek.

Rendszeresek a két ország közötti tanulmányutak és szakemberek cseréje. A német és az angol technikai kultúrán nevelkedett műszaki értelmiségünk kezd megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy a japánok már régen meghaladták tanítómestereiket, tehát az eredetit is ott kell keresni. Öröndetes,

hogy megalakult nálunk is a Magyar-Japán Baráti Társaság, amely a japán kultúra, művészet és tudomány népszerűsítésének társadalmi szervezete. A társaság előadások szervezésével, az időnként megismétlődő fesztiválokkal már eddig is sok hívet szerzett a japán kultúrának, művészetnek és művelődésnek. Az országos példát követve számos vidéki városban helyi magyar-japán baráti társaságok is alakultak, amelyek még inkább szélesítik Japán magyarországi híveinek táborát.

Kutató szakemberek

Magyarország történetét, kultúráját, gazdaságpolitikáját tucatnyi szakember kutatja az ország különböző egyetemén Japánban, ahol magyar nyelvi képzés is folyik, és magyarságtudományi ismeretekből diplomát is lehet szerezni. Japán alaposággal jól körülhatárolt résztémákat vizsgálnak, például „Magyarország gazdasági helyzete az Anjouk korában”, és az esettanulmányokból összeáll egy egységes kép, amelyről kiadványokat jelentetnek meg. (Megj.: Magyarországon napjainkban a japanológia kutatási, oktatási és fordítási központja a Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Kara és az ELTE Japán Tanszéki Csoportja. Itt szintén folynak kutatások, például „A samurájok gondolatvilága: japán eszme- és vallástörténet”, és vannak nyelvi kurzusok, 2010, H.L.). Az önállóan vagy az egyetemeken dolgozó hungarológusokat a Japán és a Kelet-Európai Országok Közötti Kulturális Kapcsolatok Kutató Társaság fogja össze, és tart rendszeresen felolvasó üléseket, konferenciákat. Az 1981-ben megrendezett szimpóziumon a japán-magyar kulturális kapcsolatok is megvitatásra kerültek, amelyen több hazai és külföldi kutató vett részt. A társaság elnöke *Minamizuka Shingo* volt, a Chiba Egyetem tanára, aki hosszabb ideig tartózkodott hazánkban, kiválóan beszél magyarul, több magyar tárgyú történelmi és gazdaságtörténeti munka szerzője, pld. „Rózsa Sándor, betyár vagy bandita?” (megj.: a professzor úr magyarországi tartózkodásai idején magyar nyelvi tanára voltam, 2010, H.L.). Sokat tesz a magyar kultúra népszerűsítéséért a Kobunsha Könyvkiadó, amely már eddig is számos magyar szépirodalmi művet és sport témájú könyvet adott ki nagy sikerrel. Elnöke *Ikedo Cuneo*, a magyar kultúra nagy barátja és támogatója.

A magyar-japán kulturális és gazdasági kapcsolatoknak nélkülözhetetlen eszköze a szótár. To-

kióban – ott jártunkkor – már készülöben volt a japán-magyar nagyszótár *Hukaya Shitosi* nyelvész szerkesztésében, aki különbséget tud tenni a magyar nyílt és zárt e hang között, de nemcsak anyanyelvi szinten tudott beszélni magyarul, hanem csángó népdalokat is képes autentikus hitelességgel énekelni (megj.: Magyarországon Varga István és Makai Rozália készített több mint 800 oldalas magyar-japán és japán magyar nagyszótárt, 2010, H.L.) Tokióban egy kitűnő japán-angol-magyar társalgási zsebkönyv is megjelent *Asatusi Kesztyűs Erzsébet* és *Iwasaki Etsuto* szerkesztésében, amely a leggyakoribb szállodai, utazási, vásárlási és egyéb gyakorlati kifejezéseket tartalmazza. Például: Hova megy? = Dotira e odekake desu ka? (Megj.: *A rendszerváltás óta még inkább szorosabbra fűződtek szálaink a „messzi a szigetországgal”, amely légi úton kevesebb, mint huszonnégy óra alatt elérhető. Végképp leomlottak a politikai, társadalmi válaszfalak és a korábbiaknál is nagyobb a bizalom egymás iránt. Jó esély van arra, hogy építve a több mint százéves kulturális, társadalmi, művészeti cserekapcsolatainkra, még inkább tanulunk egymástól és segítjük egymás boldogulását. 2010, H.L.*)

Irodalom

- Csillag-Szabó Katalin: *Japán és Magyarország kulturális kapcsolatai*. Budapesti Gazdasági Főiskola, Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Távol-Keleti Interkulturális Menedzsment Szakirány. Bp. 2008. 1-20 old.
- Szabó Helga: *Japán közelről. A Kodály-módszer eredményei Japánban*. NKÖM, Magánkiadó, 2001, 3-20 old.
- Dr. Székács Anna: *Gyakorlat központú komplex japánnyelvoktatás a Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Karán*. EU Working Papers. A BGF KFK szakmai folyóirata. X. évf. 4.sz. 2007. 68-94 old.
- Takamacu Josie: *A magyar zenéről. Magyarország japán szemmel, Japán magyar szemmel*. ELTE Japán Tanszéki Szakcsoport – Oszakai Idegennyelvi Egyetem, Magyar Tanszék, 2006, 3-20 old.
- Umemura Yuko: *A Japán-tengertől a Duna-partig*. Gondolat Kiadó. Bp. 2006. 11-31 old.
- Vagdalt Judit: *A magyarok japán-képe száz éve és ma*. In *Magyarország japán szemmel, Japán magyar szemmel*. ELTE Japán Tanszéki Szakcsoport – Oszakai Idegen Nyelvi Egyetem, Magyar Tanszék. Bp. 2006, 145-152 old.
- Waseda Mike: *Magyar szakos képzés és kutatás Japánban*. ELTE Japán Tanszéki Szakcsoport – Oszakai Idegen Nyelvi Egyetem Magyar Tanszék, Bp. 2006. 19-25 old.